

УДК 340

DOI: 10.36550/2522-9230-2020-1-9-38-43

Поляруш Світлана Іванівна,

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри державно-правових дисциплін та адміністративного права

Центральноукраїнського державного педагогічного

університету імені Володимира Винниченка

e-mail: sv_polyarush@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-1157-3248>

ПРАВОВИЙ СТАТУС СПОРТИВНИХ УБОЛІВАЛЬНИКІВ В УКРАЇНІ

У статті здійснена спроба характеристики правового статусу спортивних уболівальників в Україні з використанням досвіду зарубіжних країн. Звернено увагу на історичний аспект формування спортивного уболівальництва у світі. Авторка окремо зупинилася на русі футбольних уболівальників у ХХ ст. Спираючись на сучасні дослідження українських вчених, подано класифікацію окремих категорій футбольних уболівальників. У статті стверджується, що спортивні фанати – це своєрідний виклик державним структурам, а часом і усьому суспільству, тому уміння співпрацювати з такими неформальними утвореннями, де за складом переважає молодь, – ключове завдання державних структур. Наведено приклади плідної співпраці держави, органів місцевого самоврядування і волонтерів у вигляді фан-проектів із футбольними фанатами в Німеччині та Бельгії. Констатовано, що в Україні співпраця, поки що, здійснюється на рівні футбольного клубу і фанатів. Позитивно оцінено запровадження у футбольних клубах посади Співробітника по роботі з футбольними уболівальниками. Вказано на специфіку українського фанатського футбольного руху – потужний вплив на нього політики. Підкреслено, що в Україні, поки що, немає закону, що регулював би правовий статус спортивних уболівальників. Проаналізовано низку міжнародних договорів, актів міжнародних спортивних організацій та українських законодавчих, підзаконних та локальних нормативних актів у контексті з'ясування комплексу прав і обов'язків спортивних уболівальників (переважно футбольних). Встановлено, що статус спортивних уболівальників визначений лише у межах досягнення мети забезпечення безпеки спортивного змагання. Запропоновано у перспективі розробити спеціальний закон, що встановлював би правовий статус спортивного уболівальника і уболівальницького руху в цілому. Особлива увага приділена чіткому формулюванню прав спортивних уболівальників.

Ключові слова: спортивний уболівальник, футбольний фанат, хуліган, ультрас, права та обов'язки спортивних уболівальників.

Polyarush S. LEGAL STATUS OF SPORTS FANS IN UKRAINE

The article attempts to characterize the legal status of sports fans in Ukraine using the experience of foreign countries. Attention is paid to the historical aspect of the formation of sports fans in the world. The author dwelled on the movement of football fans in the twentieth century. Based on modern research by Ukrainian scientists, a classification of certain categories of football fans is presented. The article argues that sports fans are a kind of challenge to government agencies, and sometimes to society as a whole, so the ability to work with such informal entities, where the composition is dominated by young people, is a key task of government agencies. Examples of fruitful cooperation between the state, local governments and volunteers in the form of fan projects with football fans in Germany and Belgium are given. It was stated that cooperation in Ukraine is still carried out at the level of the football club and fans. The introduction of the position of the Officer for work with football fans in football clubs is positively assessed. The specifics of the Ukrainian fan football movement are pointed out - it is strongly influenced by politics. It is emphasized that in Ukraine, so far, there is no law that would regulate the legal status of sports fans. A number of international agreements, acts of international sports organizations and Ukrainian legislative, by-laws and local regulations are analyzed in the context of clarifying the set of rights and obligations of sports fans (mostly football). It is established that the status of sports fans is determined only within the limits of achieving the goal of ensuring the safety of sports competitions. It is proposed to develop a special law in the future, which would establish the legal status of sports fans and the fan movement in general. Particular attention is paid to the clear wording of the rights of sports fans.

Key words: sports fan, football fan, hooligan, ultras, rights and responsibilities of sports fans.

Постановка проблеми. Ускладнення і професіоналізація спортивної діяльності стимулює розвиток нової галузі права – спортивного права. У Європі вказана комплексна галузь права почала активно розвиватися з 1990-х років минулого століття, в Україні ж вона знаходиться поки-що на стадії становлення. Даною галуззю права охоплюються такі правовідносини як організаційно-правові основи управління розвитком фізичною культурою і спортом в Україні; сфера професійного, студентського, дитячо-юнацького спорту, функціонування громадських фізкультурно-спортивних об'єднань; правові аспекти організації і проведення спортивних змагань; податкові відносини у сфері спорту; охорона і захист прав інтелектуальної власності у спортивній сфері; проблеми правового статусу спортсменів, тренерів, інших учасників спортивної діяльності. На думку Г. Гаро та О. Кушнір, до предмету спортивного права також варто віднести суспільні відносини у сфері спортивного арбітражу (медіації), спортивної відповідальності як специфічного виду юридичної відповідальності, спортивного суддівства, а також відносини міжнародного співробітництва у галузі спорту [1]. Питання формування правового статусу спортивних уболівальників як активних

учасників змагань теж може бути предметом вивчення спортивного права. Це порівняно нове явище в українському законодавстві і потребує системного вивчення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика становлення спортивного права стала предметом дослідження цілої плеяди сучасних науковців. Зокрема, свій внесок у її вивчення зробили М. Апаров, С. Балабан, В. Бахуринський, Г. Бордогова, Н. Бортнік, М. Василенко, І. Гасюк, Г. Гніздоська, О. Джафарова, Н. Долбишева, З. Дубінська, О. Завальнюк, Л. Заїченко, О. Залізко, Н. Зозуля, В. Іванов, С. Кравцов, В. Крижанівський, А. Куліш, О. Макогон, І. Наставний, С. Нікітенко, А. Палюх, Є. Попко, І. Рибчич, М. Саннікова, М. Сердюк, О. Сердюков, Р. Сіренко, М. Тіхонова, Ю. Толмачевська, Р. Чередник.

Безпосередньо проблему спортивних уболівальників досліджують соціологи, психологи, правники. Серед них такі науковці, як: П. Артёмов, А. Афан, І. Багаденко, Л. Гальченко, О. Горох, Н. Дідик, О. Драчов, І. Дяченко, М. Журба, А. Калмикова, А. Мартишко, І. Медицький, Ю. Мосаєв, О. Облакова, С. Онишук, І. Процик, Є. Позднишев, М. Рудик, М. Саппа, А. Соловійова, В. Фатхутдінов, О. Шевченко, В. Шпаков, О. Чорний та інші. Переважно вони розробляли окремі аспекти феномену спортивного уболівальництва.

Мета статті – висвітлити питання правового статусу спортивних уболівальників в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спортивні уболівальники є невід’ємними учасниками спортивних змагань. Правові норми ще досить слабо фіксують їх правовий статус, хоча поступово прослідковується процес залучення цієї категорії осіб до спортивних правовідносин.

Поняття «спортивний уболівальник» тлумачиться майже ідентично більшістю вчених як глядач на спортивних змаганнях, лояльний до бренду (спортмена, клубу), який емоційно переживає успіхи і невдачі бренду і може об’єднуватися з іншими уболівальниками у групи.

Досить цікавий історичний екскурс зародження фанатського руху зробив дослідник В. Ягодін [2, с. 73-76]. Він наводить приклади створення окремих груп спортивних уболівальників у Візантійській імперії V-VII ст. на змаганнях на іподромі (діми). У останніх були створені військова організація із молоді (стасіоти), скарбниці, вони володіли майном і приміщеннями, тримали штат артистів і службовців. Стасіоти займалися у спортивних секціях, були агресивними уболівальниками, однак, їм заборонялося носити зброю. Автор також відзначає, що у багатьох етносів існувала традиція молодіжних територіальних об’єднань для захисту своїх поселень та удосконалення спортивних навичок та комплекс обрядодій посвячення юнаків у доросле життя (ініціація). Зокрема, гуцули та бойки повинні були перемогти дикого звіра в Карпатах. У великих населених пунктах традиційними були бої «вулиця на вулицю» (у фіннів – пуккоташпелу, у іспанців – навахеро). Крім того, автор наводить факт, що у XIV-XV ст. гра у м’яч суворо заборонялася королівськими указами в Англії через те, що уболівальники часто калічили один одного, з’ясовуючи стосунки у післяматчевих бійках.

Більшість вчених схиляються до думки, що сучасний рух спортивних уболівальників почав формуватися у 1960-х рр. у Великобританії. Цей процес пов’язують із тим, що футбол – це предмет національної гордості мешканців туманного Альбіону, оскільки саме там вона зародилася. Крім того, у 1963 р. була відмінена загальна військова повинність у Великобританії і у містах з’явилося достатньо багато молодих людей із купою вільного часу і бажанням десь самовиразитися.

В Україні вказане явище почало поширюватися у середині 1970-х рр. переважно серед уболівальників футбольного клубу «Динамо-Київ», коли клуб почав показувати досить гарні результати на світовій арені. Активний розвиток руху уболівальників України відмічається з початку 1990-х рр., поступово набуваючи націонал-патріотичного забарвлення.

Сьогодні усіх футбольних уболівальників усталено поділяють на фанів, хуліганів та ультрас. Детальну характеристику сучасних різновидів осіб уболівальницької аудиторії дали у своїй статті Л. Гальченко, І. Дяченко та О. Горох [3, с. 90-91]. Вони зазначають, що у широкому розумінні до уболівальницької аудиторії належать «м’які» (шанувальники), «кузьмічі» (не належать до фан-клубів,

відвідують футбольні матчі для насолодження грою улюбленої команди), «затяті» (фани, активні уболівальники певного футбольного клубу), ультрас (активні уболівальники, які відстоюють інтереси команди переважно на трибунах), хулігани (хуліганс, які захищають інтереси улюбленої команди спочатку силовими методами, а у другу чергу – уболівуючи на трибунах). А ще можна виділити футболофілів (колекціонерів спортивної атрибутики), футбольних статистиків (любителів-аналітиків), медіашанувальників. Усе різноманіття названих категорій автори об’єднали у три групи: любителі (їх переважно цікавить красива гра), уболівальники (прибічники певної команди, знають її історію, усіх гравців, колекціонують інформацію про них та атрибутику), фанати (активні, організовані уболівальники). Найбільш схильними до насильницьких моделей поведінки є саме хуліганс, у меншій мірі – ультрас. Вони і є, як правило, об’єктом уваги правоохоронних органів.

Спортивні фанати – своєрідний виклик державним структурам, а часом і усьому суспільству, декларація переважно молоддю своєї непересічності. У стабільних демократичних державах з високим рівнем добробуту спорт існує окремо від політики. Якщо ж країна знаходиться в кризі, спортивні фанати демонструють підтримку вимог суспільства [4]. Так, в Україні на початку 2014 р. через складну політичну ситуацію, фанатські угруповання уклали мирний договір, за яким зобов’язалися утримуватися від

протистояння під час ігор і за межами стадіону. Під час Революції Гідності фанати продемонстрували організованість і згуртованість, підтримавши західноєвропейський вектор розвитку держави. Це ще й своєрідний виклик власникам футбольних клубів (ФК), які поступово вчаться взаємодіяти і співпрацювати із фанатською аудиторією, що сприяє створенню безпечних умов для гравців та глядачів під час проведення матчів.

Найбільш конструктивно і оперативно взаємодіють власники ФК, держава і уболівальники у тих країнах, де більше половини акцій належать самому клубу, що знижує ризики свавілля спонсорів і власників великих пакетів акцій [4]. Тобто, самі ж уболівальники є власниками ФК. Такою країною є Німеччина. Так, під час проведення чемпіонату футболу 2014 р. у Бразилії влада Німеччини погодилася внести тимчасові зміни до закону «Про захист від шуму» і прирівняти статус фан-зони до статусу футбольного стадіону. На початку серпня 2020 р. Німецька футбольна ліга першою розробила і погодила заходи, що мають на меті повернути глядачів на стадіони під час пандемії.

Варто також вивчати і застосовувати в Україні окремі елементи досвіду Німеччини запровадження фан-проектів. Це соціальні проекти громадських організацій для роботи із уболівальниками футболу. Переважна більшість працівників невеличких будиночків для футболу – волонтери, колишні спортивні уболівальники. Фан-проекти виконують функції посередників між спортивними фанатами, суспільством і державними структурами. Працівники у фан-проектах займаються супроводом уболівальників під час виїздів до інших міст, перемовинами з поліцією, організацією участі уболівальників у соціальних акціях футбольних клубів, виявленню можливих конфліктів під час матчів, медіацією, допомагають окремим фанатам у скрутних для них ситуаціях. Фінансуються ці проекти з трьох джерел порівну: державного бюджету, регіонального бюджету і бюджету Німецького футбольного союзу. Основні видатки фан-проекту – зарплата декількох соціальних працівників, комунальні виплати та утримання приміщення [5].

В столиці України у 2006 р. було відкрито Будинок Футболу – адміністративну будівлю Федерації футболу України і одночасно об'єднаний центр футбольної громадськості. Однак, це, скоріше, будівля для функціонерів від футболу, а не для фанатів, які усіяко дистанціюються від подібних структур. На жаль, ні бюджети місцевих спортивних клубів, ні територіальних громад не дозволяють створювати будинки футболу на місцях. Цікавим був досвід бельгійського клубу «Стандарт» (м. Льеж) наприкінці 1980-х рр. започаткування «програми тренування фанатів» [6].

Традиційним є той факт, що у багатьох країнах світу більшість фанів ФК мають комерційні відносини зі своїм клубом, адміністрації яких надають їм фінансову підтримку або дають можливість заробити. В Україні, на жаль, футбольні фанати мають мінімум важелів впливу на свою команду, що почасти провокує конфліктні ситуації. Хоча, на сьогодні власники спортивних клубів намагаються комунікувати з уболівальниками. У футбольних командах започаткована посада Співробітника по роботі з уболівальниками, а Департаментом з питань стадіонів, безпеки проведення змагань та реалізації спеціальних проектів Федерації футболу України (ФФУ) розроблений короткий довідник для осіб, які обіймають таку посаду [7]. Основна мета роботи Співробітника – активне заохочення залучення уболівальників до життя клубу на всіх рівнях. Думається, що така посада передбачає проведення її очільником правороз'яснювальної роботи серед фанатів.

У контексті сказаного, варто тепер звернутися до нормативної бази, що регулює статус уболівальників. Поки що єдиним спеціальним регіональним документом з вказаної проблеми є Європейська конвенція про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів під час спортивних заходів, зокрема, футбольних матчів, прийнята 19 серпня 1985 р. у м. Страсбурзі [8]. Україна ратифікувала її 15.11.2001 р. Учасники конвенції проголосили принцип співробітництва з метою запобігання та контролю над насильством та неналежною поведінкою з боку глядачів під час футбольних матчів та інших спортивних заходів. Для реалізації зазначеної мети Конвенцією була визначена програма дій урядів, що передбачала цілий комплекс заходів: прийняття норм законодавства та вжиття адміністративних заходів щодо уболівальників-порушників; обмін інформацією між поліцейськими підрозділами населених пунктів проведення змагань та з місць прибуття уболівальників; для перешкодження потенційним порушникам відвідувати спортивні змагання, заохочувати координацію організації подорожей на матчі з клубами, організованими уболівальниками та туристичними агенціями; спортивним організаціям та клубам разом з власниками стадіонів і органами державної влади вживати навколо стадіонів і на стадіонах попереджувальних практичних заходів (розміщення груп уболівальників команд-суперників на окремих трибунах, недопущення або виведення порушників порядку чи осіб у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння із стадіонів та матчів; заборона глядачам приносити алкогольні напої і продаж усіх інших напоїв у безпечній упаковці та інше). Передбачалася також можливість видворення з країни проведення спортивного змагання іноземних уболівальників-правопорушників та передачу до країни їхнього проживання провадження у кримінальних справах, порушених проти них.

3 липня 2016 р. у Парижі 14 представників європейських країн підписали Конвенцію Ради Європи про комплексний підхід до питань безпеки, охорони та послуг під час футбольних матчів та інших спортивних заходів [9]. Україна її поки що не ратифікувала. Метою Конвенції є забезпечення захисту, безпеки та гостинної атмосфери під час футбольних матчів та інших спортивних заходів. Вказаний документ більше спрямований на інтеграцію підходів до вирішення безпекових питань при проведенні спортивних

заходів переважно міжнародного рівня. Учасники міжнародного договору зобов'язуються забезпечити постійне удосконалення стратегій з охорони правопорядку з урахуванням національного та міжнародного досвіду, співпрацювати між собою. За Конвенцією Україна повинна створити та інтегрувати до системи правоохоронних органів Національний футбольний інформаційний центр (NFIP). На NFIP покладається роль національного джерела знань та досвіду щодо дій поліції на футбольних матчах, розвитку вболівальницького середовища, вивчення ризиків для безпеки та захисту [10].

У Кодексі спортивної етики «Справедлива гра – шлях до перемоги», затвердженому Радою Європи 24 вересня 1992 р., у п. 8.3. зазначено, що глядачі на спортивних змаганнях теж несуть відповідальність за дотримання норм даного Кодексу. Щодо футбольних уболівальників, то дозвільні і заборонні норми щодо їх поведінки під час матчів містяться в Регламенті Міжнародної федерації футбольних асоціацій (ФІФА) з безпеки на стадіонах та в Регламенті Союзу європейських футбольних асоціацій (УЄФА) з безпеки та правопорядку [11]. Такі країни, як Італія та Іспанія, з розвинутою футбольною інфраструктурою і економікою, мають спеціальні закони про спортивних уболівальників.

В Україні з 2011 р. діє Закон «Про особливості забезпечення громадського порядку і громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів», який стосується у тому числі питання запобігання проявам насильства та неналежній поведінці з боку глядачів, антисоціального та расистського проявам [12]. У ст.17 та 18 визначені права та обов'язки глядачів під час підготовки і проведення футбольних матчів. На жаль, права виписані одним реченням: «Глядачі мають право відвідувати футбольні матчі для їх перегляду за умови дотримання законодавства та правил поведінки на території спортивної споруди». Більш детально висвітлені обов'язки: дотримуватися правил поведінки на території спортивної споруди, інших вимог щодо забезпечення громадського порядку та громадської безпеки; виконувати законні вимоги стюардів, волонтерів, працівників служби безпеки спортивної споруди (футбольного клубу), правоохоронних органів щодо дотримання законодавства, а у разі виникнення надзвичайної ситуації або пожежі – вимоги плану евакуації; інформувати стюардів, волонтерів, працівників служби безпеки спортивної споруди (футбольного клубу), органів Національної поліції про виявлені загрози громадському порядку та громадській безпеці для їх негайного усунення. Ще більш чітко сформульовані заборонні норми: забороняється проходити на стадіон без квитка; відвідувати стадіон малолітнім особам без супроводу дорослих; відмовлятися від огляду речей; перебувати на території спортивної споруди у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння; проносити на територію спортивної споруди та/або використовувати вогнепальну, холодну чи іншу зброю, колючо-ріжучі предмети та предмети, що можуть бути використані для заподіяння тілесних ушкоджень, боєприпаси, вибухові речовини, піротехнічні вироби, легkozаймісті речовини, їдкі речовини, інші предмети, засоби і речовини, обіг яких обмежено законодавством та які визначені правилами поведінки на території спортивної споруди; користуватися на території спортивної споруди джерелами відкритого вогню; проносити та/або вживати на території спортивної споруди алкогольні, слабоалкогольні напої або пиво у скляній тарі.

Для реалізації Закону Кабінет Міністрів України прийняв Постанову «Про затвердження Порядку організації робіт із забезпечення громадського порядку та громадської безпеки під час проведення футбольних матчів», де вказуються побіжно деякі обов'язки та права глядачів [13]. Зокрема, у п. 11 та 17 зазначено, що уболівальники, присутні на спортивній споруді, повинні бути поінформовані: про необхідність дотримання громадського порядку і правил пожежної безпеки та про недопущення їх переходу з одного сектору до іншого; про можливе запровадження обмежень на спортивній споруді в разі вчинення протиправних дій; про порядок виходу із спортивної споруди. Крім того, п. 15 визначає, що з урахуванням кількості місць на спортивній споруді, організатор футбольного матчу в разі потреби зобов'язаний виділити глядачам - уболівальникам команди-гості не менш як 5 відсотків місць загальної місткості спортивної споруди в одному або кількох її секторах згідно із заявкою, поданою не пізніше ніж за п'ять днів до початку матчу. Як бачимо, більшість норм містять зобов'язання для організаторів матчу. Основні права для уболівальників – це право на безпечні умови матчу та право на інформацію, право встановлення певної квоти місць для уболівальників команди, яка грає в гостях.

Крім того, у низці локальних нормативних актів містяться санкції для футбольних клубів за неналежну поведінку уболівальників. Перш за все, це ст. 24 Дисциплінарних правил Федерації футболу України, де дається характеристика неналежної поведінки вболівальників (грубих, неправомірні або масових дій вболівальників, що порушують загальноприйняті правила поведінки на стадіоні або прилеглій до нього території до, під час та після проведення матчу (ініціювання бійок, бійки, переміщення вболівальників між секторами стадіону тощо); навмисне зруйнування або пошкодження майна та обладнання стадіону та прилеглої до нього території до, під час та після матчу (будівель споруд, автотранспортних засобів, індивідуальних місць для глядачів, іншого майна стадіону, тощо); використання вболівальниками піротехнічних засобів та інших вогнебезпечних предметів до, під час та після проведення матчу (бенгальські вогні, петарди, файера, димові пристрої, паління паперу, здійснення пострілів піротехнічними засобами, тощо); кидання на футбольне поле та в ігрову зону стадіону будь-яких предметів або піротехнічних засобів до, під час та після проведення матчу (пляшки, банки, запальнички, паперові стрічки, монети, тощо); скандувань образливого, расистського, антисемітського, дискримінаційного характеру або демонстрація плакатів, банерів, прапорів, штандартів та інших носіїв, що

зачіпають честь і гідність арбітрів, команди суперника, вболівальників команди суперника, офіційних осіб та інших осіб до, під час та після проведення матчу [14, с. 13-14]. Крім того, практично повторюють норми Закону № 3673-УІ Регламент інфраструктури стадіонів та заходів безпеки проведення змагань з футболу (рішення виконкому Громадської спілки «Українська асоціація футболу від 16.12.2019 р.) та Правила поведінки глядачів на конкретних стадіонах.

З огляду на те, що час від часу футболні ультрас дозволяють собі расистські випадки проти окремих гравців, необхідно пам'ятати, що ООН у 1948 р. прийняла «Загальну декларацію прав людини», у 1966 р. – «Міжнародну конвенцію про ліквідацію всіх форм расової дискримінації», у 1977 р. – «Міжнародну декларацію проти апартеїду в спорті». Крім того, у п. 50 «Олімпійської Хартії Міжнародного олімпійського комітету» (прийнята у 1894 р., у ред. 2016 р.) зазначено, що на олімпійських об'єктах, місцях проведення змагань та інших олімпійських зонах забороняються будь-які демонстрації або політична, релігійна чи расова пропаганда [15].

На думку А. Арфяна відсутність чіткого аналізу правового статусу уболівальників породжує фрагментарне регулювання їх прав і обов'язків на рівні законодавства окремих країн, а тим більше окремих спортивних дисциплін та спортивних регламентів [16]. На жаль, поки що права вболівальників усіх видів спорту детально не прописані у законодавстві України. Ймовірно, що для активних вболівальників, які відвідують спортивні заходи та об'єднуються у клуби, необхідно чітко визначити їх права: це право на реалізацію туристично-спортивних подорожей на матчі, право на придбання квитків на спортивні змагання, право на комфортне перебування на спортивних заходах, на безпеку під час матчів, на повагу до себе як до активного учасника спортивного дійства, на захист честі і гідності, право на відшкодування шкоди, завданої їм під час матчів, право на інформацію, право на спілкування із гравцями в межах спеціальних зустрічей, право на свободу об'єднань. Обов'язки уболівальників під час спортивних змагань прописані досить чітко, хоча, є потреба прописати окремі обов'язки, пов'язані з позаматчевим періодом та уболівальницьким рухом.

Висновки. Підсумовуючи сказане, ми можемо констатувати, що українське законодавство хоча і повільно, але повертається обличчям до проблем уболівальницького руху. На сьогодні у більшості нормативних актів різного рівня більш-менш детально прописані переважно обов'язки футбольних уболівальників. Ймовірно, наша держава буде рухатися по шляху створення спеціального закону, де були б поряд із обов'язками, детально виписані права усіх спортивних уболівальників та уболівальницьких утворень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гаро Г., Кушнір О. Спортивне право: огляд національного законодавства і міжнародних стандартів. URL: https://protocol.ua/ua/sportivne_pravo_oglyad_natsionalnogo_zakonodavstva_i_mignarodnih_standartiv/
2. Ягодин В.В. Основы спортивной этики: учебное пособие. Екатеринбург: Изд-во Урал. Ун-та, 2016. 112 с.
3. Гальченко Л., Дяченко І., Горох О. Роль і значення вболівальників у структурі спортивної індустрії. URL: <http://visnykznu.org/issues/2019/2019-sport-1/15.pdf>
4. «Рух футбольних фанатів в Україні». Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень, червень 2014. URL: <http://old2.niss.gov.ua/catalogue/36/>
5. Конкевич Ю. Вірні вболівальникам. Як працюють з фанами німецькі фан-проекти. URL: <https://sportarena.com/football/wc2018/virni-vbolivalnikam-yak-pratsyuuyut-z-fanami-nimetski/>
6. Паркінсон Д. П'ять способів зупинити футбольне хуліганство. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/society/2016/06/160618_five_ways_to_stop_hooliganism_it
7. Довідник для співробітників по роботі з вболівальниками футбольних клубів ПЛ та ПФЛ України. К., 2016. 12 с.; URL: <http://www.sdeurope.eu/wp-content/uploads/2016/04/Ukrainian.pdf>
8. Європейська конвенція про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів під час спортивних заходів, зокрема, футбольних матчів від 19.08.1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_003#Text
9. Конвенцію Ради Європи про комплексний підхід до питань безпеки, охорони та послуг під час футбольних матчів та інших спортивних заходів від 03.07.2016. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU16092>
10. Христофоров О. Нові принципи футбольної безпеки Європи. Що має змінити Україна. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2016/07/8/7051706/>
11. Регламент ФІФА з безпеки на стадіонах та Регламент УЄФА з безпеки і правопорядку. URL: <https://uaf.ua/about-ffu/comitets/17>
12. Про особливості забезпечення громадського порядку і громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів: Закон України від 08.07.2011 р. № 3673-УІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3673-17#Text>
13. Про затвердження Порядку організації робіт із забезпечення громадського порядку та громадської безпеки під час проведення футбольних матчів: Постанова КМУ від 25.05.2012 р. № 341. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341-2012-ВР#Text>
14. Дисциплінарні правила Федерації футболу України. К., 2016. 111 с.

15. Олімпійська Хартія Міжнародного олімпійського комітету. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/Olympic_Charter_2_August%202016_UKR%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/Olympic_Charter_2_August%202016_UKR%20(3).pdf)

16. Арфян А. Спортивне право: вболівай відповідально. URL: <http://jurist.ua/?article/333>

REFERENCES:

1. Haro, H., & Kushnir, O. Sports law: a review of national legislation and international standards. Retrieved from: https://protocol.ua/ua/sportivne_pravo_oglyad_natsionalnogo_zakonodavstva_i_mignarodnih_standartiv [in Ukrainian].
2. Yahodyn, V.V. (2016). Fundamentals of sports ethics: a textbook. Ekaterynburh: Yzd-vo Ural. Un-ta [in Russian].
3. Halchenko, L., & Diachenko, I., & Horokh, O. (2019). The role and importance of fans in the structure of the sports industry. Retrieved from: <http://visnykznu.org/issues/2019/2019-sport-1/15.pdf> [in Ukrainian].
4. "Football fans' movement in Ukraine". Analitichna zapyska. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. Retrieved from: <http://old2.niss.gov.ua/catalogue/36> [in Ukrainian].
5. Konkevych, Yu. (2018). Faithful to the fans. How German fan projects work with fans. Retrieved from: <https://sportarena.com/football/wc2018/virni-vbolivalnikam-yak-pratsyuyut-z-fanami-nimetski> [in Ukrainian].
6. Parkinson, D. (2016). Five ways to stop football hooliganism. Retrieved from: https://www.bbc.com/ukrainian/society/2016/06/160618_five_ways_to_stop_hooliganism_it [in Ukrainian].
7. Handbook for employees working with fans of football clubs PL and PFL of Ukraine. Kyiv. Retrieved from: <http://www.sdeurope.eu/wp-content/uploads/2016/04/Ukrainian.pdf> [in Ukrainian].
8. European Convention on Spectator Violence and Misconduct during Sports Events, in particular, Football Matches. (1985, August 19). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_003#Text [in Ukrainian].
9. Convention of the Council of Europe on an integrated approach to security, safety and services during football matches and other sporting events. (2016, July 03). Retrieved from: <https://ips.ligazakon.net/document/MU16092> [in Ukrainian].
10. Khrystoforov, O. (2016). New principles of football security in Europe. What should Ukraine change? Retrieved from: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2016/07/8/7051706/> [in Ukrainian].
11. FIFA Stadium Security Regulations and UEFA Security and Law Enforcement Regulations. Retrieved from: <https://uaf.ua/about-ffu/comitets/17> [in Ukrainian].
12. Law of Ukraine On the peculiarities of ensuring public order and public safety in connection with the preparation and holding of football matches. (2011, July 08). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3673-17#Text> [in Ukrainian].
13. On approval of the Procedure for organizing work to ensure public order and public safety during football matches. (2012). Resolution of the Cabinet of Ministers from 25th May 2012 № 341. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341-2012-VR#Text> [in Ukrainian].
14. Disciplinary rules of the Football Federation of Ukraine. Kyiv [in Ukrainian].
15. Olympic Charter of the International Olympic Committee. Retrieved from: [file:///C:/Users/User/Downloads/Olympic_Charter_2_August%202016_UKR%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/Olympic_Charter_2_August%202016_UKR%20(3).pdf) [in Ukrainian].
16. Afian, A. (2013). Sports law: cheer responsibly. Retrieved from: <http://jurist.ua/?article/333> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 20.06.2020

УДК 349.3:331.46

DOI: 10.36550/2522-9230-2020-1-9-43-50

Соловійов Олексій Володимирович,

*кандидат юридичних наук, асистент кафедри
трудового права Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

e-mail: o.v.solovyov@nlu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-8589-3041>

ПРАВОВИЙ СТАТУС СТРАХУВАЛЬНИКА У ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОМУ ДЕРЖАВНОМУ СОЦІАЛЬНОМУ СТРАХУВАННІ ВІД НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ НА ВИРОБНИЦТВІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО ЗАХВОРЮВАННЯ

У статті розглянуто визначення страхувальника, яке міститься у Законі України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та на підставі цього зроблено висновок, що воно передбачає лише коло осіб та головний обов'язок страхувальника – сплата страхового внеску, без встановлення додаткових або кваліфікуючих ознак, якими повинен володіти страхувальник. Враховуючі те, що страховий механізм